

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים

المقر للتربية المدنية والحياة المشتركة

סל הצעות תשע"ח

א י י ר ת ש ע " ח - מ א י 2017

מורים ומנהלים יקרים,

המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים במשרד החינוך מופקד על תחום החינוך לדמוקרטיה ולחיים משותפים בכלל מערכת החינוך, על כל מגזריה, ובכל שכבות הגיל –גן ועד יב'. המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים פועל ליישום המלצות הדו"ח "להיות אזרחים", הרואה את החינוך לאזרחות כמקוון לשילוב והשלמה בין יסודותיה הדמוקרטיים והיהודיים של מדינת ישראל.

לשם הגשמת מטרות מערכת החינוך, כפי שבאות לידי ביטוי בחוק החינוך ובמטרה ב' של התכנית האסטרטגית והתוויות מדיניות מערכת החינוך בנושאים: חינוך אזרחי, חינוך לדמוקרטיה וחינוך לחיים משותפים, פועל המטה לחינוך אזרחי באמצעות רפרנטים ומדריכים מחוזיים.

אנשי המטה לחינוך אזרחי שותפים, מעורבים ומסייעים בדרכים מגוונות למיזמים ופעילויות בתחום ואנו מזמינים אתכם, מורים ומנהלים כאחד, לפנות אלינו בכל נושא הרלוונטי לתחום החינוך האזרחי והחיים המשותפים.

בעלון זה, אנו מתכבדים להציג בפניכם:

- מיזמים, פעילויות ותכניות אותם מבצע ומציע המטה לחינוך אזרחי
 - משאבים עליהם מופקד המטה לחינוך אזרחי לשם הגשמת מטרותיו
- מקווים שתמצאו בעלון זה מידע ורעיונות שיהוו השראה עבורכם לעשייה משמעותית בתחום החינוך האזרחי.

נשמח לעמוד לרשותכם,

דנה פרידמן, מנהלת

וצוות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

אתרי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים: מוזמנים לעיין ולהתעניין

באתרי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים תוכלו לעיין במגוון רחב של פעילויות ומערכי שיעור בתחום החינוך האזרחי והחיים המשותפים וביניהם:

- הצעות לפעילויות בכיתה ומחוץ לה בתחום החינוך האזרחי - טיפוח סובלנות ומיגור גזענות, מעורבות אזרחית, וחיים משותפים.
- ערכות לימוד הכוללות מערכי שיעור וכלים לשילוב החינוך האזרחי בתחומי הדעת השונים
- יחידות השכלה כללית

החומרים מתעדכנים ומתחדשים באתרים:

אתר המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים

אתר התכנית המערכתית: מסובלנות למניעת גזענות וחיים משותפים (אתר 'האחר הוא אני')

סל ההצעות לתשע"ח

תכניות, פעילויות	2
חינוך לדמוקרטיה	2-3
חופש הביטוי	3
חיים משותפים	4
השכלה כללית	5
משאבים	6
תקצוב שעות	
פיתוח מקצועי	
הדרכה וליווי	

מדינה יהודית ודמוקרטית - דילמות אזרחיות
בפסיפס הישראלי

המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מקצה לבתי הספר השונים, העומדים בתנאים, שעה שבועית (או שעתיים סמסטריאליות) לכיתה בכיתות י' להוראת הנושא "מדינה יהודית ודמוקרטיה- דילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי"

דוגמאות נוספות לדילמות

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
المقر للتربية المدنية والحياة المشتركة
סל הצעות תשע"ח

החומרים מתעדכנים ומתחדשים בכל שנה לקראת יום הלוח באתר.

חינוך אזרחי במוזיאונים

מוזיאונים כסביבות למידה חקר וגילוי הם אבן פינה בחיים התרבותיים של ישראל ומהווים מקור ידע וסביבות עשירות וייחודיות המתאימות ללמידה בדרך מעמיקה, מוחשית וחוויתית.

הביקור במוזיאון ופעילות חינוכית מותאמת בשילוב עם המוצגים במוזיאון עשויים להציף ידע תיאורטי קיים, לבססו, ולהטמיעו, והוא עשוי להעלות היבטים רגשיים וליצור הזדהות עם ייצוגי הערכים השונים.

המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מציג מגוון הצעות לסורים לימודיים במוזיאונים ברוח החינוך האזרחי. למידע נוסף אודות סורים לימודיים במוזיאונים.

המרכזים להוראת אזרחות ודמוקרטיה בבתי המשפט

המרכזים החינוכיים להוראת אזרחות ודמוקרטיה מציעים סיור וחוויה לימודית בהיכלי המשפט.

הסיור כולל: פעילות חינוכית וסדנאות חוויתיות המועברות על ידי מדריכי המרכזים החינוכיים ובהן: היכרות עם פעילויות הרשות השופטת, ביקור בבניין היכל המשפט, חשיפה לדילמות שיפוטיות וצפייה בדיון באולמות המשפט. בחלק מהפעילויות משולבים מפגשים עם שופטים ועובדי מערכת המשפט.

המרכזים פרוסים בבתי המשפט הבאים:
בית המשפט העליון שבירושלים
בהיכלי המשפט בנצרת, חיפה הרצליה ובאר-שבע.

למידע נוסף ולהזמנת פעילויות:

באתר המרכזים באתר המטה

או בטלפון: 09-8914491

חופש הביטוי

ברוח חוזר מנכ"ל תשע"ז 4/ב פועל המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים לעידוד קיומו של שיח מכבד בכיתות הלימוד בנושאים שנויים במחלוקת וטעונים רגשית המועלים בזירה הציבורית בישראל.

לקידום שיח מכבד ומכבד בכיתה מוצעים מערכי שיעור, המיועדים למגוון גילאים, וסרטון הדרכה, המציג את עיקרי חוזר המנכ"לית.

בנוסף, מומלץ לצפות בשיעור העשרה שהועבר ע"י כב' השופט צבי סגל ועוסק בחופש הביטוי וגבולותיו בחברה דמוקרטית.

חומרים אלה ניתנים לשילוב גם בפעילות חיים משותפים מורים/בתי ספר המעוניינים בפיתוח מקצועי בתחום ו/או בכלים נוספים לניהול שיח ודיון מכבד בנושאים שנויים במחלוקת

מוזמנים לפנות אלינו

חיים משותפים – כיצד? עושים זאת?

משרד החינוך מקדם פעילויות הפגשה בין קבוצת בחברה הישראלית. בקישור ניתן ללמוד על מבחר מודלים ומיזמים לפעילויות הפגשה. מניסיון ליווי והפעלה של מפגשי חיים משותפים בין בתי ספר במגזרים שונים למדנו כי על מנת שתהליך ההפגשה יהיה משמעותי ומוצלח, יש להיערך אליו באופן מתאים.

לשם כך, פותחו דגמי פעילות הכוללים התייחסות לשלבי ההכנה למפגשים, למפגשים עצמם ולפעילות בעקבותיהם.

אודות העקרונות המאפשרים את קידום החינוך המשותף ויישומם במערכת החינוך במציאות החיים הישראלית תוכלו לקרוא במאמרו בבימת הדין של מכון מופ"ת.

המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מסייע לביצוע הפעילויות בליווי תוכני ומקצועי על ידי צוות ההדרכה המחוזי והאזורי ובסבסוד חלקי של פעילויות.

באתרי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מרוכזים חומרי למידה העוסקים בקיום מפגשי חיים משותפים, ומותאמים לגני ילדים, לבתי הספר היסודיים, לחט"ב ולחט"ע. בנוסף, מסייעים מדריכי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים למורים המובילים בבתי הספר להתאים את התכנים החינוכיים ואת דגמי הפעילויות לצרכים הייחודיים של כל בית ספר.

בעמודים הבאים תוכלו לראות את עיקרי הפעילויות המשותפות המוצעות.

לפרטים נוספים אודות מיזמים אלה ומיזמים נוספים לחיים משותפים, ניתן לפנות למדריכה הארצית גב' יהודית קלנר: טלפון: 050-8447314

מיזמי חיים משותפים

מכירים שכנים

מקרבים רחוקים

לומדים ביחד

יוצרים ביחד

חיים בעיר מעורבת

מציאות החיים בישראל מזמנת מפגשים של מגזרים שונים במרחב מוניציפלי משותף או במרחבים סמוכים.

במסגרת פעילות "חיים משותפים בערים משותפות" אנו פועלים לייזום וטיפול מיזמים של פעילויות רב-גילאיות מתמשכות ברמה עירונית, מפגשים בין קבוצות, שותפויות בין בתי ספר, עידוד שיח רב תרבותי ופעילות עירונית משותפת למען הכלל. לדוגמאות לסוגי פעילות

בתי ספר תאומים

יוזמת 'בתי ספר תאומים' נועדה לפתח תחושת מחויבות משותפת והדדית לליכודת החברתית ולאזרחות המשותפת במדינת ישראל באמצעות יצירת מרחבים חינוכיים משותפים בין בתי ספר אחים/תאומים ממגזרים שונים. הפעילויות תקדמנה אורח חיים משותף לאורך זמן במרחב הלימודי, החברתי והתרבותי וישתפו פעולה בהיבט הפורמלי והבלתי פורמלי.

היוזמה משותפת למטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים במזכירות הפדגוגית ולמינהל חברה ונוער.

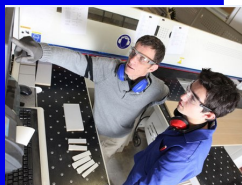
להרחבה אודות מודל בתי ספר תאומים

אייר תשע"ז
מאי 2017

לימוד משותף בתחומי דעת שונים

לימוד משותף של תלמידים ממגזרים וזרמים שונים במערכת החינוך מקדם את המפגש בין אזרחים מרקעים שונים בישראל, תוך שמירה על זהותם הייחודית וחיוזוק הלכידות החברתית. הלימוד המשותף מאפשר יצירת היכרות בלתי אמצעית ומתמשכת בין תלמידים מצמדי בתי ספר ובכך, מסייע להפחתת דעות קדומות וגזענות ומקדם שוויון הזדמנויות, שיפור ההישגים הלימודיים של הלומדים ושימוש בחדשנות טכנולוגית.

הלמידה מתבצעת בתחומים שונים, וביניהם: מתמטיקה, אמנות, מוזיקה, השפות עברית וערבית, אנגלית, אזרחות ועוד.

המטרה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מקיים, בשיתוף עם מטה, הכשרה לצוותים חינוכיים בנושא לימוד משותף, על בסיס ניסיון שנצבר בעולם ובעיקר בצפון אירלנד. ההכשרה כוללת עיסוק בבתי ספר דו-קהילתיים, שותפות משמעותית בין ביה"ס, לימודים בכיתות משותפות, פיתוח צוות משותף, תכניות לימודים משותפות, תכנית דיאלוג ועוד..

להיכרות עם המודל לחיים משותפים ודרכי יישומו בישראל

מפגשים בין קבוצות דיאלוג

הזדמנות נוספת לפעילות חיים משותפים ועידוד דיאלוג בין קבוצות, היא קיום מפגשים לדו-שיח בין קבוצות או בתי ספר סביב נושאים משותפים וביניהם, בין השאר:

- עידוד שיח רב תרבותי ועיסוק בנושאי חינוך אזרחי-דמוקרטי
- דיאלוג באמצעות אומנות ויצירה
- דיאלוג דרך קולנוע – בשיתוף הפיקוח על הוראת הקולנוע
- דיאלוג באמצעות אומנות—כולאננה
- דיאלוג באמצעות ספורט

תכניות לימוד

יחידות השכלה כללית לכתות י

המטרה לחינוך אזרחי וחיים משותפים פיתח יחידות השכלה כללית המעודדות הדברות והתמודדות עם דעות קדומות וגזענות תוך דגש על חינוך אזרחי. לרשות בתי הספר הדרכה פרטנית ו/או קבוצתית בהתאם ליחידה שתבחר, ומעריכי שיעור ושעות פיתוח מקצועי בבתי הספר או בפיסג"ה - בהתאם להיקף הנרשמים. ניתן לשלב יחידות השכלה אלו עם פעילות חיים משותפים.

אקטואליה בכיתה

עיסוק באירועים אקטואליים מהארץ ומהעולם, שיוצגו לכיתה ע"י התלמידים בדיון המשלב ידע, נתונים, דילמות וערכים, תוך ניהול שיח מכבד. התכנית מעודדת את התלמידים לקדם אקטיביזם חברתי.

מניעת גזענות. אפליה ודעות

קדומות ביחידה מושם דגש על הכרות עם התופעה בכלל ובמדינת ישראל בפרט, תוך דגש על עידוד התלמידים לפעולה - גינוי ומניעה של תופעות גזעניות כיחידים ובקבוצות.

ציוני דרך אזרחיים-דמוקרטיים

היכרות עם ערכים דמוקרטיים ואזרחיים תוך התמקדות בימי לוח אזרחיים. ניתן לשלב עריכת ימי שיא כחלק מלימוד היחידה—למידה משמעותית ומעורבות חברתית.

אנחנו ואגם
דואים ושונים

ילד יוצא רוסיה קרא ספר ברוסית בהפסקה והמורה לקחה אותו מידי ואמרה: כאן לא קוראים ברוסית!

קבוצת נערים התגפלה על גבר חרדי שהלך לתומו ברחוב.

תקצוב שעות הוראה

תקצוב שעות תגבור לשתי"פ בין קבוצות בחברה הישראלית

המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מקצה לבתי הספר השונים העומדים בתנאים*, שעה שבועית לכיתה (או שעתיים סמסטריאליות) להוראת תכנית למידה מתוך החלופות המוצגות בידיעון זה ובאתר המטה בנושא "חינוך לחיים משותפים במדינת ישראל", או לתכנית שתוכן על ידי בית הספר ותאשר ע"י המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים.

למידע נוסף על התכניות

"מדינה יהודית ודמוקרטית- דילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי"

הקצאת שעה שבועית לכיתה י' (או שעתיים סמסטריאליות) לעיסוק בנושא חינוך אזרחי וחיים משותפים, כתוספת לתקן השעות הבית ספרי. במסגרת זו יעסקו התלמידים בדילמות אזרחיות בפסיפס הישראלי.

*התקצוב מותנה באישור תקציבי ופרסום התבחינים

פיתוח מקצועי של סגלי הוראה וצוותים חינוכיים

אנו מציעים מגוון תכניות לפיתוח מקצועי של סגלי הוראה, צוותים ומורים בתחומים:

- החינוך לאורח חיים דמוקרטי (חינוך אזרחי)
- ייזום, הכנה והפעלה של פעילויות חיים משותפים
- התמודדות עם גזענות, קידום סובלנות וקבלת האחר

לרשימה של דוגמאות לקורסים לפיתוח מקצועי ותכניות לפיתוח סגלי הוראה בתחומים אלה

הנחייה הדרכה וליווי צוותים חינוכיים

מדריכי המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים ערוכים כדי לסייע לצוותי ההוראה והחינוך בדרכים מגוונות:

- * פיתוח תכניות חינוכיות ומערכי למידה בתחום החינוך האזרחי והחיים המשותפים;
- * הנחייה, הדרכה וליווי שוטף של צוותים חינוכיים בבתי הספר;
- * מתן תמיכה פרטנית וקבוצתית בקידום חינוך לדמוקרטיה ואורח חיים דמוקרטי בבתי"ס לצוותי המורים (לרבות פיתוח מקצועי בתחום);
- * סיוע והדרכה לפעילויות מתמשכות ולפעילות שיא בימי הלוח השונים;
- * מתן מענה לצרכים מגוונים ולדילמות שעולות במהלך השנה בתחום החינוך האזרחי והחיים המשותפים.
- * הדרכה פרטנית ו/או קבוצתית לבתי"ס המשלבים יחידת השכלה כללית בתחום, לרבות מערכי שיעור ושעות פיתוח מקצועי.

ליצירת קשר ישיר עם צוות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

